

Relationen mellan mission och kyrka

ELM-BV HAR SOM MISSIONSSÄLLSKAP ett uppdrag att verka för Kristi rikes tillväxt även utanför Sveriges gränser, framförallt genom att sända missionärer. Någon särskild strategi för att skapa kyrkor i missionsländerna har inte funnits. Det har emellertid med tiden blivit naturligt att missionen också bidragit till framväxten av en kyrka i missionslandet. Den relation mellan mission och kyrka som så uppkommer är inte okomplicerad – vare sig i teoretiskt eller praktiskt hänseende – utan väcker frågor. De aktualiseras och diskuteras i artikeln med särskilt fokus på arbetet i Peru.

Missionssällskapet *Evangelisk Luthersk Mission – Bibeltrogna Vänner* (ELM-BV) bedriver som en viktig del av sitt arbete mission i utlandet. I Eritrea har missionsverksamhet funnits sedan 1911, i Etiopien sedan 1920, i Kenya sedan 1948 och i Peru sedan 1994. I samtliga länder har arbetet omsider resulterat i att nationella kyrkor bildats – inte missionssällskap. Denna övergångsprocess, från mission till kyrka, är i någon mån presenterad i ett antal publikationer och är väl värd att studera.¹

Inom missionsvetenskapen utgör mission – kyrka-relationer en omfattande frågeställning. I artikeln begränsar vi oss till följande inslag:

- En biblisk utgångspunkt
- Mission – kyrka-strukturer,
- Missionsarbetet i norra Peru, med underrubrikerna:

World Mission Prayer League (WMPL)

Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner (MBV)

Misión Evangélica Luterana (MEL)

Iglesia Evangélica Luterana de Chiclayo
(IELCH)

- Framtidsperspektiv.

EN BIBLISK UTGÅNGSPUNKT

Skriften är genomsvrad av ett sändningsperspektiv. ”Som Fadern har sänt mig sänder jag er”, säger Jesus till apostlarna (Joh. 20:21). Detta perspektiv tydliggörs i Antiokia-församlingen då den helige Ande griper in och säger: ”Avskilj åt mig Barnabas och Saulus för den uppgift som jag har kallat dem till. Då fastade de och bad och lade händerna på dem och sände ut dem” (Apg. 13:2). De missionsresor som följer ger indikationer på hur uppgiften förverkligades. I Apg. 14:20–27 beskrivs hur det uppdrag som Paulus och Barnabas fick om-sattes i handling:

”De predikade evangeliet i staden och vann många lärjungar” (v. 20) ... ”och styrkte lärjungarna och uppmanade dem att förbli i tron” (v. 22) ... ”I varje församling insatte de äldste åt dem, och efter bön och fasta överlämnade de dem åt Herren, som de hade kommit till tro på” (v. 23) ... De seglade ”tillbaka till Antiochia, där de hade blivit överlämnade åt Guds nåd för det uppdrag som de nu hade fullgjort. Och när de hade kommit dit, kallade de samman församlingen och berättade om allt vad Gud hade gjort med dem och hur han hade öppnat trons dörr för hedningarna” (v. 26–27).

Med utgångspunkt i textavsnittet kan uppdragets fullgörande alltså sägas innehålla fem moment:

Evangelieförkunnelse
Undervisning
Val av ledarskap
Nya uppdrag
Avrapportering

Dessa moment har funnits som en ”ryggrad” från första början och ska alltid finnas med när missionsuppdraget omsätts i praktiken.

MISSION – KYRKA-STRUKTURER

Missionshistorien visar olika strukturer för hur uppdragets utförande kan gestalta sig. De två mest renodlade alternativen är kyrka – kyrka-respektive mission – kyrka-modellerna. Svenska kyrkans mission (numera Svenska kyrkans internationella arbete, Hela världen) representerar den förra modellen och ELM-BV den senare. Respektive struktur har sina styrkor och svagheter. I den förra finns vanligtvis starkt fokus på församlingliv och ledarskap. I den senare är missionsiver, förkunnelse och undervisning drivande.

I ELM-BVs identitet och historia är just förkunnelsen av evangelium och undervisning det primära. Erfarenheter från de äldre missionsfälten visar att frågor som berör församlingliv och ledarskap i de nationella kyrkorna i högre eller lägre grad har fått sin lösning genom råd och bistånd från andra missions- och kyrkosammanhang. Med andra ord: ELM-BVs styrka har *inte* varit av ecklesiologisk karaktär – ett fenomen som i sig vore värt ett fördjupat studium.

I missionsarbetet i Peru aktualiseras för närvarande ett antal frågor som berör mission – kyrka-relationen.

MISSIONSARBETET I NORRA PERU

Här ges en historisk och organisatorisk tillbakablick på några faser i arbetet i Chiclayo. Därefter belyses några aktuella frågeställningar och ges perspektiv inför framtiden.

WORLD MISSION PRAYER LEAGUE (WMPL)²

Den amerikanska missionsorganisationen *World Mission Prayer League* (sv. Bönegemenskapen för världsvid mission) har varit ELM-BVs samarbetspartner i Kenya sedan 1969. WMPL, som består av ca 6 000 medlemmar i USA och Canada med flera länder, grundades 1937 av bibelskole-elever i Minneapolis med omnejd. Den amerikanska grenen av norska *Santalmissionen*³, som grundades 1894, blev en del av WMPL år 1972. Mer än 650 missionärer har under årens lopp tjänat i drygt tjugo olika länder. För närvarande är drygt ett hundra missionärer aktiva i mer än femton länder i Asien, Afrika och Latinamerika.

World Mission Prayer League betonar i sin lutherska identitet fyra förpliktelser:

1. att lära känna Kristus
2. att be för Guds rikets utbredande
3. att förmedla evangeliet till dem som inte lärt känna Kristus
4. att uppmuntra kristna till världsvid mission

WMPLs arbete i Chiclayo startades 1985. Missionsärsinsatserna var under de första åren sporadiska, många tvingades lämna sina tjänster bl.a. av hälsoskäl. Trots det fanns det i början av 1990-talet embryon till två församlingar.

MISSIONSSÄLLSKAPET

BIBELTROGNA VÄNNER (MBV)

I oktober 1992 fick *Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner* (numera ELM-BV) en skriftlig förfrågan om att bistå World Mission Prayer League i Chiclayo, en kallelse som upprepades i februari 1993. Bakgrunden var närmast ett nödrop: ”Kom över till Chiclayo och hjälp oss!” Några års missionsärsinsatser med föga framgång i arbetet hade fått WMPL att överväga om man skulle överge Chiclayo eller som ett alternativ be om hjälp⁴.

Missionssekreteraren (dvs. undertecknad) fick i mars 1994 möjlighet att i Svenska Mis-

sionsrådets regi göra en studieresa till Sydamerika⁵. I förlängningen av resan gjordes en sondering i Chiclayo⁶. Rapporten från besöket ledde till att årsmötet i juni 1994 beslutade att starta nybrottsarbete i Peru⁷.

Vid styrelsens sammanträde efter årsmötet beslutades att sända makarna Emma och Henrik Birgersson till missionstjänst i Peru⁸. Missionärsinviqningen hölls i Ängelholm den 30 oktober 1994 och den 11 november reste Birgerssont till Peru⁹. Efter språkstudier i södra Peru flyttade familjen till Chiclayo i augusti 1995.

MISIÓN EVANGÉLICA LUTERANA (MEL)

WMPL och MBV enades 1996 om att tillsammans bilda en missionsorganisation i Peru, *Misión Evangélica Luterana* (sv. Evangelisk-luthersk Mission i Peru). Under de två följande åren arbetade missionärerna därför målmedvetet med stadgar, strategi och visioner. Vid MEL-överläggningar i februari och mars 1998 fastställdes stadgarna för Misión Evangélica Luterana¹⁰. Två missionsorganisationer på evangelisk-luthersk grund med olika bakgrund, historia, strategi etc. lyckades enas om formuleringen av uppdraget i en för båda parter främmande kontext.

Misión Evangélica Luterana har under drygt tio års tid haft cirka tjugo missionärer i Chiclayo, åtta från WMPL och tolv från ELM-BV, varav fem är från ELM Danmark. De har troget arbetat i stadens tre lutherska församlingar: Las Brisas, Las Lomas och San Antonio. Ett antal volontärer har också deltagit i arbetet.

Missionärerna har under åren arbetat med målsättningen att de lokala församlingarna i allt högre grad ska ta del i ansvaret för arbetet. En missionär måste hela tiden leva med frågeställningen om missionärs-tjänsten främjar församlingens självständighetsprocess¹¹. Här utgör ledarträningen ett viktigt moment¹². Under åren 2006-07 togs viktiga steg i processen

mot större församlingssjälvständighet, vilket inneburit nya erfarenheter om hur mission och kyrka kan gå vidare sida vid sida. Dessa steg gäller till exempel hur befintliga lokaler skall överlämnas och fortsatta samlarbetsformer mellan mission och kyrka (ansvar för evangelisation, utbildning, socialt arbete etc.).¹³

CHICLAYOS EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKA (IELCH)

I maj 2007 grundade de tre ovan nämnda församlingarna *Chiclayos evangelisk-lutherska kyrka (Iglesia Evangélica Luterana de Chiclayo)*¹⁴. En generalförsamling på femton representanter konstituerade kyrkan, en process som föregåtts av många års planering, studier och samtal mellan missionärer och peruanska kristna. IELCH har i sina stadgar en tydlig evangelisk-luthersk identitet med Ordet och sakramenten i centrum. Mission, diakoni och gemenskap med andra lutherska kyrkor är viktiga delar i uppdraget¹⁵.

Missionsorganisationen MEL och den lokala kyrkan IELCH har i samband med konstitueringen av den senare påbörjat samtal om integrering, överlämnande av lokaler samt utarbetat planer för samlarbetsformer och ansvarsfördelning mellan sammanslutningarna¹⁶.

IELCH arbetar i samråd med MEL målmedvetet vidare i syfte att som kyrka förverkliga sitt uppdrag. Under det senaste året har frågor kring ledarskap varit i fokus, där de pastorala uppgifterna i församlingarna utgör en viktig del. I augusti 2008 meddelades att IELCH avser att i början av december detta år prästviga tre prövade och antagna kandidater. Ordinationen kommer att ske i närvaro av den evangelisk-lutherska kyrkan i södra Peru (*Iglesia Evangélica Luterana-Perú, IEL-P*, vilken är framvuxen ur Norsk Luthersk Misjonssambands, NLMs, arbete). MEL har enligt sina stadgar anknytning till denna kyrka.¹⁷ Dessutom inbjuds ytterligare en evangelisk-luthersk kyrka (*Iglesia*

... självunderhåll, självstyre, självutbredning...

Luterana Evangélica Peruana, ILEP) med säte i huvudstaden Lima. Också missionerna World Mission Prayer League och ELM-BV har inbjudits att närvara vid högtiden.

Hur hanterar ELM-BV frågan om prästvigning på missionsfältet i Peru? En kommitté av sakkunniga tidigare Peru-missionärer har tillsammans med administrationen i ELM-BV och ELM Danmark, i samråd med flera resurspersoner, under året bearbetat ett antal teologiska och strategiska frågor tillsammans med MEL. Beträffande prästvigning har IELCHs och MELs beslut respekterats – nämligen att ordnara utifrån en lokal, regional och nationell evangelisk-luthersk kontext.

ELM-BVs närvaro har övervägts utifrån tre olika alternativ:

En lågprofilerad representation – att missionen enbart skulle bistå rent administrativt vid vigningen.

En högprofilerad representation – att missionen tillsammans med ett episkopal-kyrkligt sammanhang skulle bistå vid vigningen.

En mellanprofilerad representation – att missionen skulle bistå administrativt och ämbetsmässigt vid vigningen.

Kommitté, missionsråd och styrelse har rekommenderat och beslutat att alternativ tre framstår som en optimal lösning. Genom att två ELM-BV-representanter medverkar manifesteras strukturen av missionssällskap och kyrka¹⁸, utifrån ett missions- och kyrkohistoriskt perspektiv.

FRAMTIDSPERSPEKTIV

Chiclayos evangelisk-lutherska kyrka (IELCH) har inlett sin viktiga och svåra men spännande

väg mot att bli en allt mer självständig kyrka. Den fortsatta mission – kyrka-relationen kommer att innebära en dynamisk utveckling på en riskfylld väg med djupa diken där också hastigheten spelar en roll. Det kan gå för fort eller för sakta. Erfarenheten av osunda relationer och beroenden har lett till att man inom missionsvetenskapen talat om fyra ”själv” för en kyrka: självunderhåll, självstyre, självutbredning och självständig teologisk reflektion. Begreppen kan tyckas vara ”egoistiska” och har därför fått träda tillbaka för det mer trendiga begreppet ”partnerskap” (*partnership*). Men de fyra ”själv” kan trots allt ge en indikation på mission – kyrka-relationens betydelse.

IELCH har på ett lovande sätt påbörjat bearbetningen av sin identitet genom självständig teologisk reflektion, vilken genom kommande prästvigning leder fram till en viss form av självstyre. Frågan om självunderhåll är föremål för fortsatta överväganden i såväl kyrkan IELCH som missionen MEL.¹⁹ ELM-BV har för budgetåret 2009 reserverat ett belopp som anslag till IELCH för att eventuellt kunna avlöna nationella peruanska medarbetare. Det återstår för kommitté, missionsråd och styrelse att – i bästa samförstånd med MEL – väga för- och nackdelar beträffande denna ordning.

Självutbredning förverkligas på sätt och vis i kraft av en levande församling – kristna som lever av Guds ord, sakramenten, i bönen och den kristna gemenskapen. Samtidigt kvarstår denna fråga som ett viktigt strategiskt övervägande för IELCH och MEL: Hur bör man gå vidare med evangeliet till nya områden i Chiclayo med omnejd? I denna mission – kyrka-relation faller det sig naturligt att MEL tar initia-

tiv till nya satsningar. För att sådana initiativ skall lyckas behövs fler missionärer som drivna av Kristi kärlek ställer sig till förfogande i försönings tjänst (2 Kor. 5:18). Och de får gärna komma från ELM-BVs sammanhang!²⁰

Även missionsorganisationerna i MEL (Wmpl och ELM-BV) ställs i den pågående processen inför ett antal utmaningar. Missionärer, missionsledning och missionsvänner behöver ständigt konfronteras med och bearbeta överlämnandets dynamik: ”vårt arbete” (missionens) blir ”deras arbete” (kyrkans). Aposteln Paulus anvisar den rätta attityden i fråga om överlämnandet, när han i förvissning om Herrens fortsatta auktoritet och närvaro i Efesus avslutar sitt tal i Miletus: ”Och nu överlämnar jag er åt Gud och hans nåderika ord, som har

makt att uppbygga er och ge åt er arvsloten bland alla dem som blivit helgade” (Apg. 20:32). Paulus farväl innebär inte passivitet för hans egen del. Tvärtom, arbetet för evangeliet måste fortsätta. Han försäkrar: ”Jag vill endast fullborda mitt lopp och den uppgift som jag har fått av Herren Jesus: att vittna om Guds nåderika evangelium” (Apg. 20:24).

Roland Gustafsson

Missionsföreståndare i ELM-BV, Halmstad

1 *Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners historia under tiden 1911–1961*, Stockholm 1961.

Skörden är mycken – arbetarna är få. Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners missionsarbete inom Evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya, BV-Förlag, Stockholm, 1981.

Guds ord och lifte skall bestå. Jubileumsskrift vid Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners 75-årsjubileum. BV-Förlag, Stockholm, 1986.

Roland Gustafsson, Rune Imberg och Ann-Mari Wiberg, *Som en brusande flod – Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners arbete i Kenya 1948–98*, BV-Förlag, Stockholm, 1998.

Rune Imberg, *A door opened by the Lord – The history of the Evangelical Lutheran Church in Kenya*, BV-Förlag/Församlingsförlaget, Nairobi, Kenya, 2008.

2 www.wmpl.org. (Vid sökning via Google finns översättning till svenska.)

3 Santaler är ett folkslag i Bengalen (bland annat östra Indien med omnejd).

4 *Bibeltrogna Vänners Missionstidning* (BVMT) nr 12/1993, s. 216.

5 BVMT nr 2/1994, s. 33–34.

BVMT nr 4/1994, s. 66–69.

6 BVMT nr 5/1994, s. 80–84.

7 BVMT nr 6-7/1994, s. 109–114.

Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners årsberättelse för 1994, s. 14–15.

8 BVMT nr 6-7/1994, s. 123.

9 BVMT nr 11/1994, s. 193–197.

10 *Till Liv – evangelisk-luthersk missionstidning*, nr 4/1998, s. 17–18.

Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners årsberättelse för 1998, s. 152.

11 ELM-BVs årsberättelse för 2005, s. 117–118.

12 ELM-BVs årsberättelse för 2005, s. 118–119.

13 ELM-BVs årsberättelse för 2005, s. 119.

14 *Kompassen* nr 4/2007.

15 ELM-BVs årsberättelse för 2007, s 63–64.

16 ELM-BVs årsberättelse för 2007, s. 64.

17 I MELs stadgar återfinns följande (6 §):

MEL erkänner närvaron av och gemenskapen med IEL-P i Juliaca, NLM i Arequipa och värdesätter samarbetet med dem.

MEL är också öppen för samarbete med andra kristna organisationer så långt deras bekännelse och målsättning överensstämmer med MELs. (Övers. H. Birgersson)

18 Vid ordinationen den 7 december 2008 kommer ELM-BV att representeras av missionsföreståndare Roland Gustafsson och komminister Mats Giselson, suppleant i ELM-BVs styrelse och tidigare missionär i Etiopien.

19 *Till Liv – evangelisk-luthersk missionstidning*, nr 11/2008, s. 20–21.

20 *Till Liv – evangelisk-luthersk missionstidning*, nr 11/2008, s. 19.

ANVÄND LITTERATUR:

Roland Allen, *Missionary Methods: St. Paul's or Ours*, Wm. B Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, 1962

Roland Allen, *The Spontaneous Expansion of the Church*, Wife & Stock Publishers, Eugene, 1997

Paul G. Hiebert, *Anthropological Insights for Missionaries*, Baker Book House, Grand Rapids, 1985

Missiologi i dag, Universitetsforlaget AS, Oslo, 1994

Christopher R. Lirtle, *Mission in the Way of Paul*, Peter Lang, New York, 2005

Mikkel Vigilius, *Genom evangeliets kraft*, BV-Förlag/Kyrkliga Förbundets Bokförlag, 2008

Se även litteratur omnämnd i noterna.